

SOSIAALITYÖN DIALOGINEN KÄYTÄNTÖ

**dialogisen käytännön jäsentyminen Paynen
käytäntöteoreettista näkökulmaa mukailleen**

Miia Manninen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Miia Manninen	
Työn nimi Sosiaalityön dialoginen käytäntö, dialogisen käytännön jäsentymisen Paynen käytäntöteoreettista näkökulmaa mukaillen	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 31
Tiivistelmä <p>Tämä kuvailevan, integroivan kirjallisuuskatsauksen muodossa toteutettu tutkimukseni tarkastelee sitä, millaiseksi dialoginen käytäntö jäsentyy tapana tehdä sosiaalityötä. Lähestyn tätä Paynen (2020) käytäntöteoreettista näkökulmaa mukaillen. Tutkimuksen taustoituksessa käydään läpi dialogisen filosofian luonnetta ja sosiaalityön luonnetta sekä sosiaalityön tekemiseen liittyviä eettisiä periaatteita ja arvoja.</p> <p>Sosiaalityön käytäntö koostuu sosiaalityön tavoitteiden saavuttamiseen liitettävästä toiminnasta, jossa arvot ja etiikka ovat keskeisessä roolissa. Toimintana sosiaalityö voidaan nähdä siten, että siihen liittyy vallankäyttöä ja interventioita, joilla puututaan ihmisten yksityisyyteen. Tutkimuksen kannalta keskeistä on näkemys siitä, että auttamistyössä asiakas tulisi nähdä dialogisen filosofian mukaisesti subjektiuden kautta, jolloin asiakkaalla itsellään on myös aktiivisen toimijan rooli ja vastuu omasta tilanteestaan. Sosiaalityön käytännöt perustuvat teoreettisiin näkemyksiin siitä, millaiseksi toimintakulttuurinkin jäsentyy.</p> <p>Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan todeta, että dialoginen käytäntö jäsentyy käytännöksi, jossa periaatteena on jaettu asiantuntijuus ja, jonka perustana on osapuolten välinen vastavuoroisuus. Keskeistä dialogisessa käytännössä on se, että asiakas otetaan mukaan hänellä olevien ongelmien määrittämiseen, jolloin ymmärrys asiakkaan tilanteesta rakentuu osapuolten välillä yhteisesti. Dialogisen käytännön tavoitteena voidaan nähdä pyrkimys asiakkaan voimaantumiseen, jonka ajatellaan lisäävän asiakkaan subjektiivista roolia sekä yksilöllisellä että kollektiivisella tasolla.</p>	
Asiasanat: sosiaalityön käytännöt, Paynen käytäntöteoria, arvot ja eettiset periaatteet, dialoginen filosofia	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja Ohjaaja Kaisa Haapakoski	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	1
2 SOSIAALITYÖN KÄYTÄNNÖT.....	3
2.1 Sosiaalityön luonne.....	3
2.2 Eettiset periaatteet ja arvot.....	6
2.3 Paynen käytänteoreettinen näkökulma	8
3 DIALOGISEN FILOSOFIAN LUONNE	12
4 TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TIEDONHAKU	15
5 DIALOGISEN KÄYTÄNNÖN JÄSENTYMINEN	17
5.1 Lähtökohtana vastavuoroisuus.....	18
5.2 Periaatteena jaettu asiantuntijuus.....	18
5.3 Pyrkimyksenä asiakkaan voimaannuttaminen	22
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	26
7 LÄHTEET.....	30

1 JOHDANTO

Tämän kandidaatintutkimukseni tarkoituksena on selvittää sitä, millaiseksi käytännöksi dialoginen käytäntö jäsenyy. Tarkastelen tätä kirjallisuuskatsauksen mukaisesti aiheesta aiemmin tehdyn tutkimuksen perusteella.

Sosiaalityön asiakkailla olevat ongelmat ovat usein luonteeltaan sellaisia, että ne edellyttävät sosiaalityöltä monimuotoisten interventioiden ja vallan käyttämistä. Interventiot ja vallankäyttö kohdistuvat suoraan asiakkaisiin, joka tarkoittaa sitä, että interventioilla ja vallankäytöllä on aina vaikutuksia myös asiakkaan ja työntekijän väliseen suhteeseen. (Mönkkönen 2002, 26.)

Mönkkönen (2007, 16) nostaa esiin Särkelän ajatuksen pohjalta sen keskeisen auttamistyöhön liitettävän seikan, että ihmisten välisiin suhteisiin liittyvät vaikutukset eivät ole aina suoraan tunnistettavissa. Tämän pohjalta voidaan nostaa esiin näkemys siitä, että auttamistyön kontekstissa tulisi pitää aina keskeisessä roolissa toisin toimimisen mahdollisuus (Mönkkönen 2007, 16). Keskeisessä roolissa auttamistyössä voidaankin nähdä se, että pyritään hyödyntämään erilaisia menetelmiä ja käsitteitä, jonka lisäksi pyritään myös jäsentämään asiakassuhteita erilaisilla tavoilla. Keskeisenä pyrkimyksenä voidaan nähdä myös se, että asiakasta ei nähdä vain välineenä, vaan sen sijaan nähdään asiakas tietoisena toimijana. (Mönkkönen 2007, 105.)

Ihmissuhteisiin liittyvät työtehtävät kytkeytyvät erilaisiin elämänongelmiin, joita työntekijöiden tulisi pyrkiä ymmärtämään. Yksi keskeinen tekijä tässä on se, pyritäänkö ymmärtämään asiakkaan elämäntilannetta vai pyritäänkö ymmärtämään sitä, mistä asiakkaan ongelmat johtuvat. Mikäli työntekijä pyrkii vain ratkaisemaan asiakkaalla olevia ongelmia, saattaa asiakkaan oma vastuu jäädä tällöin liian

vähäiseksi (Mönkkönen 2007, 38). Pohjoismaissa tämänkaltaista asiantuntijakeskeisyyteen liitettävää lähestymistapaa on voitu kuitenkin pitää melko vallitsevana tapana auttamistyötä jäsenettäessä. Yhteiskunnan tasa-arvoistumiseen perustuvan kehityksen voidaan kuitenkin nähdä edellyttävän muutoksia käytettäviin työtapoihin. (Mönkkönen 2007, 62.) Tutkimuksellinen mielenkiintoni kohdistuukin siihen, millaisena käytäntönä, dialogisen filosofian pohjalta tarkasteltuna yhteisen ymmärryksen saavuttamiseen liitettävä, dialoginen käytäntö näyttäytyy sosiaalityön tekemisen kontekstissa.

Tutkimukseni teoreettisena kehiksenä toimii Malcom Paynen teos *Modern Social Work* (2020). Ensimmäinen painos tästä kyseisestä kirjasta on julkaistu vuonna 1991. Payne (2020, 6) näki käytännön teorian yhtenä tarkoituksena sen, että se kuvaa esimerkiksi sitä, miten sosiaalisissa tilanteissa toimitaan ja sitä, mitä toiminnalla halutaan saavuttaa. Lisäksi teoria toimii Paynen (2020, 7) mukaan apuna myös toiminnan jäsentämisessä. Tutkin tässä kuvailevassa integroivassa kirjallisuuskatsauksessani dialogista käytäntöä aiheesta tehdyn aiemman tutkimuksen pohjalta. Tutkimuskysymykseni on ”Millaiseksi dialoginen käytäntö jäsentyy aineiston perusteella?” Lähestyn tätä kysymystä Paynen (2020) käytäntöteoreettista näkökulmaa mukaillen, tarkastellen sitä millaisena dialoginen käytäntö toimintana näyttäytyy ja mitä tavoitteita käytäntöön liitetään.

Aloitan aiheen käsittelyn tuomalla esiin tutkimuksen taustaa, jossa käyn läpi sosiaalityön käytännön kannalta keskeisiä tekijöitä kuten sosiaalityön luonnetta ja sosiaalityöhön liitettäviä arvoja ja eettisiä periaatteita. Avaan taustoituksessa myös dialogin käsitettä käymällä läpi dialogiseen käytäntöön liitettävää dialogista filosofiaa ja sen luonnetta. Tämän jälkeen kerron tutkimukseni toteuttamisesta ja käytetyistä metodeista sekä aineiston keräämisestä. Tämän jälkeen käyn läpi tutkielmani tuloksia sekä näiden tulosten pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä ja pohdintoja.

2 SOSIAALITYÖN KÄYTÄNNÖT

2.1 Sosiaalityön luonne

Raunio (2009) kuvailee sosiaalityön luonnetta kansainvälisen määritelmän pohjalta, joka perustuu IFSW:n yhtiökokouksen ja IASSW:n yleiskokouksen vuonna 2000 hyväksymään sosiaalityön kansainväliseen määritelmään. Katso myös ajantasainen määritelmä. (IFSW 2014.)

Raunio (2009, 65) nostaa sosiaalityön kansainvälisen määritelmän pohjalta esiin näkemyksen siitä, että sosiaalityön syntyminen voidaan liittää sekä humaaneihin että demokraattisiin ihanteisiin. Kansainvälisen määritelmän mukaan sosiaalityön perustana toimivat sekä ihmisoikeudet että yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteet (Raunio 2009, 63). Raunio (2013, 65) nostaa määritelmän pohjalta esiin sen keskeisen näkemyksen, että sosiaalityön nähdään perustuvan teorian lisäksi myös arvoihin, joihin voidaan liittää sellaisia tekijöitä kuin inhimilliset oikeudet ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät periaatteet. Sosiaalityötä ammatillisena käytäntönä määrittäviksi tekijöiksi Raunio (2009, 66) nostaa määritelmän pohjalta esiin sen keskeisen näkemyksen, että sosiaalityön kontekstissa arvot ja teoria voidaan nähdä tekijöinä, jotka toimivat ammatillisen työn määrittäjinä.

Raunio (2009, 63) kuvailee sosiaalityön luonnetta kansainvälisen määritelmän pohjalta hyvinvoinnin edistämiseen tähtääväksi toiminnaksi. Määritelmän mukaan hyvinvoinnin edistäminen tapahtuu edistämällä sekä yhteiskunnallista muutosta

että ihmissuhdeongelmien ratkaisua ja näiden lisäksi myös edistämällä elämänhallintaa ja itsenäistymistä (Raunio 2009, 63). Mönkkönen (2007, 147) sen sijaan näkee hyvinvoinnin edistämisen yksilötasolla sitä kautta, että sosiaalityöntekijä pyrkii motivoimaan asiakasta myönteisen muutoksen aikaansaamiseksi. Mönkkönen (2007, 148) liittyy tähän myös dialogisen näkemyksen siinä, että tavoitteet tulisi laatia yhdessä asiakkaan kanssa, jolloin asiakas saadaan sitoutettua paremmin työskentelemään tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sipilä (2009, 50) on Raunion tavoin käsitellyt sosiaalityön luonnetta ja määrittelee sen yhteiskunnalliseksi toiminnaksi, jonka toteuttaminen tapahtuu sekä ammatillisissa että institutionaalisissa käytännöissä. Sipilän tapaan myös Raunio (2009, 58) puhui sosiaalityön yhteydessä ammatillisesta käytännöstä, jonka lisäksi hän puhui myös ammatillisesta toiminnasta. Hänen mukaansa sosiaalityö voidaan ymmärtää ammatilliseksi interventioksi ja poikkeuksellisissa tilanteissa tapahtuvaksi väliintuloksi (Raunio 2009, 58). Mönkkönen (2007, 93) näki Raunion esiin nostaman sosiaalityöhön liittyvän puuttumisen ja interventiot dialogin kautta siten, että dialogisen suhteen voidaan nähdä antavan oikeutuksen näille toimenpiteille. Mönkkönen (2007, 93) perustelee tätä sillä, että dialogiseen suhteeseen voidaan liittää ajatus osapuolten välisestä hyvästä suhteesta, jonka ansiosta asiakas on tietyllä tavalla vastaanottavaisempi ja näin ollen häneen voidaan myös vaikuttaa paremmin. Juhila (2009, 47) sen sijaan puhui ammatillisten käytäntöjen yhteydessä ammatti-ideologisesta diskurssista, johon hän liitti näkemyksen siitä, että sosiaalityön asiakas tulisi kohdata subjektina. Tähän hän liitti näkemyksen siitä, että asiakkaalla tulee olla valinnan vapaus ja, että sosiaalityön yhtenä tehtävänä on vahvistaa asiakkaiden omaa elämänhallintaa.

Raunio (2009, 60) nostaa esiin myös näkemyksen siitä, että sosiaalityö voidaan ymmärtää muutokseen tähtääväksi työksi, joka tarkoittaa sitä, että pyritään saamaan asiakkaan tilanne sellaiseksi, ettei asiakas enää tarvitse sosiaalityöhön liittyviä toimenpiteitä. Raunio (2009, 60) kuvailee tällaista muutostyötä ongelmanratkaisu prosessiksi, jossa hänen mukaansa ensimmäisenä vaiheena voidaan nähdä se, kun asiakkuus alkaa ja viimeisenä vaiheena se, kun asiakkuus lopetetaan. Tällaiselle

edellä kuvatun mukaiselle ongelmanratkaisu prosessille keskeistä on se, että siinä hyödynnetään erilaisia työmenetelmiä. Käytettävät työmenetelmät perustuvat ajatukseen siitä, että niiden avulla pystytään esimerkiksi tukemaan ja vahvistamaan asiakkaalla itsellään olevia kykyjä ratkaista ongelmiaan. (Raunio 2009, 60.) Käytettävät työmuodot voivat myös vaihdella yksittäisiin ihmisiin kohdistuvista psykososiaalisista prosesseista aina laajemmalle tasolle kuten esimerkiksi sosiaalipolitiikkaan ja yhteiskuntien suunnitteluun tai kehittämiseen. Työskentelyä voidaan toteuttaa eri tavoin ja siinä voidaan hyödyntää esimerkiksi yksilö- tai ryhmätyötä. (Raunio 2009, 66.) Raunion (2009, 60) muutostyöhön liittämää ongelmanratkaisu prosessin toteuttamista ajatellen keskeisinä tekijöinä voidaan sen sijaan nähdä työntekijällä olevat teoreettiset ja metodiset taidot ja näiden lisäksi myös tutkimukselliset taidot.

Sipilä (2009, 7) nostaa Raunion esille tuomien teoreettisten taitojen yhteydessä esiin sen keskeisen seikan, että suomalaisen sosiaalityön kontekstissa teorioihin liittyvää keskustelua on ollut melko vähän. Mäntysaari, Pohjola ja Pösö (2009, 7) ovat myös käsitelleet teoriaa ja heidän mukaansa teoriaa voidaan pitää keskeisessä roolissa sosiaalityön käytäntöjen kontekstissa, koska teorian voidaan ajatella toimivan tukena sekä ammattikäytäntöjen kehittämisessä että niiden arvioinnissa. Mönkkönen (2007, 45) sen sijaan näki, että teoriat ovat sekä lähestymistapoja että ihmiskuvia tai vaihtoehtoisesti näkemyksiä siitä, että asioita voidaan tarkastella myös erilaisista näkökulmista. Hän näki teorian roolin keskeisenä sitä kautta, että työntekijän toiminnan taustalla vaikuttava teoria saattaa näyttäytyä esimerkiksi siinä, millä tavalla sosiaalityöntekijä puhuu asiakkaalle (Mönkkönen 2007, 45)

Mönkkönen (2007, 45) liittää sosiaalityöhön myös tiedon, jonka pohjalta hän nostaa esiin Foucaultin ajatuksen tietoon liittyvästä vallasta. Tämän näkemyksen mukaan valta tulee näkyväksi ideologioiden ja toiminnan kautta, joka tarkoittaa sitä, että esimerkiksi vuorovaikutussuhteessa voi tulla esiin erilaisia käsityksiä, jotka saatetaan virheellisesti liittää totuuteen (Mönkkönen 2007, 46). Tietäminen voidaan tällaisessa tilanteessa nähdä Mönkkösen (2007, 46) mukaan kuitenkin vain tietämisenä jostain tietystä näkökulmasta, joka voi johtaa siihen, että ei nähdä

lainkaan vaihtoehtoisten määritelmien mahdollisuutta. Mönkkönen (2007, 104) liittääkin tietoon dialogisen näkemyksen siitä, että tietoa ei tulisi nähdä muuttumattomana tosiasiana, vaan tieto tulisi nähdä aina tilanteen mukaan rakentuvana. Tähän voidaan liittää näkemys siitä, että teollisena aikana ihmisen tutkiminen nähtiin ikään kuin mekaanisena toimenpiteenä, kun taas nykyiselle ajattelutavalle on keskeistä ajatus erilaisten näkökulmien ja arvojen olemassaolosta (Mönkkönen 2007, 105). Vaihtoehtojen näkemisestä Mönkkönen (2007, 46) nostaa esimerkkinä esiin sen, että mikäli lapsen kasvatukseen ja kehittymiseen liittyviä asioita tarkastellaan vain jonkin yhden teorian mukaisesti, jättää se mahdollisesti taka-alalle muita erilaisia ja vaihtoehtoisia kehitysteorioita ja näkemyksiä. Tällä Mönkkönen perusteleekin sitä, että tarvitaan monipuolisempaa tietoa, joka mahdollistaa myös kriittisen ajattelun (Mönkkönen 2007, 46).

2.2 Eettiset periaatteet ja arvot

Raunio (2009, 82-83) liittää sosiaalityöhön liitettävät eettiset periaatteet arvoihin, jotka tulevat näkyviksi eettisten periaatteiden kautta. Hän nostaa arvot keskeiseen rooliin sitä kautta, että hänen mukaansa sosiaalityön taustalla vaikuttavat arvot määrittävät sitä, millaista toimintaa voidaan pitää asiakkaita ajatellen tarkoituksenmukaisimpana ja toisaalta myös sitä mitä voidaan pitää sosiaalityön toiminnan kannalta kaikista olennaisimpana (Raunio 2009, 82-84). Raunio (2009, 83) nosti tässä yhteydessä esiin myös sosiaalityöhön liitettävän tiedon roolin, jonka Mönkkönen liitti totuuteen. Raunio näkee, että sosiaalityön tekeminen ei voi perustua pelkästään arvoihin, vaan siinä tarvitaan myös tietoa. Tiedon rooli voidaankin nähdä tämän ajatuksen kautta keskeisenä sitä kautta, että tiedon voi ajatella toimivan yhtenä perustana asiakkaita ajatellen tarkoituksenmukaisimpien keinojen valinnassa. (Raunio 2009, 83.) Eettisyys sen sijaan nousee tässä yhteydessä esiin erityisesti silloin, kun pohditaan esimerkiksi sitä, toimitaanko jossakin tilanteessa asiakkaan kannalta oikein vai väärin (Raunio 2009, 83).

Sosiaalityön tekemisen yhteydessä voidaan puhua myös eettisestä vastuusta, joka nousee Pohjolan (2016, 147-148) mukaan esiin erityisesti silloin, kun puhutaan ihmisistä, jotka ovat yhteiskunnallisesti tarkasteltuna heikoimmassa asemassa olevia. Sosiaalityössä eettisten periaatteiden noudattaminen edellyttääkin sitä, että kunnioitetaan jokaisen asiakkaan ihmisarvoa ja korostetaan myös asiakkaalla olevaa oikeutta vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon (Mönkkönen 2018, 55-56). Sosiaalityöhön liittyvinä eettisinä lähtökohtina sekä toimintaa ohjaavina keskeisinä periaatteina toimivat ihmisarvo, ihmisoikeudet sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Yhtenä eettisiin periaatteisiin liitettävänä keskeisenä tehtävänä voidaan nähdä se, että ne ohjaavat tarkastelemaan esimerkiksi sitä, miten asiakkaalla olevien oikeuksien ja toisaalta myös työntekijällä olevien velvollisuuksien välinen suhde määrittyy. (Talentia 2017, 7.)

Sosiaalityötä ohjaavat eettiset periaatteet sisältävät seuraavia tekijöitä:

- ”- Ihmisen oikeuden ilmaista tunteitaan ja kielteisiä kokemuksiaan
- Arvostavan vuorovaikutuksen ja luottamuksen
- Itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden
- Jokaisen ihmisen ainutlaatuisen kokonaisuuden huomioon ottamisen
- Ihmisen voimavarojen ja vahvuuksien huomioimisen
- Oikeuden osuuteen voimavaroista
- Yhdenvertaisuuden
- Epäoikeudenmukaisten toimintatapojen ja käytäntöjen vastustamisen
- Syrjinnän vastustamisen ja erilaisuuden hyväksymisen”. (Talentia 2017, 7.)

Laitisen ja Kemppaisen (2010, 151) mukaan toimiminen sosiaalityössä esimerkiksi asiakasta arvostavasti edellyttää sitä, että työskentelyyn orientoidutaan asiakaskeskeisesti. He nostavatkin eettisiin periaatteisiin liittyen yhtenä keskeisenä tekijänä esiin näkemyksen siitä, millä tavoin kukin työntekijä suhteuttaa omaa toimintaansa suhteessa lakiin ja ohjeistuksiin. Toimiiko työntekijä siten, että hän käyttää omaa tulkintaa ja omaa harkintaa vai toimiiko työntekijä siten, että hän ottaa

lait ja ohjeistukset enemmänkin annettuina ja toimii sen mukaisesti. Tässä yhteydessä voidaan nostaa esiin se keskeinen seikka, että vaikka eettiset ohjeet perustuvatkin lainsäädäntöön, ei se kuitenkaan varmista sitä, että asiakas kohdattaisiin aina eettisten periaatteiden mukaisesti asiakasta arvostavasti. (Laitinen & Kempainen, 2010, 152.) Tämän ajatuksen pohjalta Laitinen ja Kempainen (2010, 152) nostavatkin esiin näkemyksen siitä, että asiakkaan arvostavan kohtaamisen voidaan nähdä edellyttävän asiakaskeskeisesti palveluja kehittävää rationaliteettia.

2.3 Paynen käytäntöteoreettinen näkökulma

Paynen (2020, 8) mukaan teoriat voivat kertoa mitä sosiaalityö on, ne voivat liittyä siihen, miten sosiaalityötä tehdään, jonka lisäksi teoriat voivat kohdistua myös asiakkaaseen, kertomalla esimerkiksi asiakkaan maailmasta. Payne (2020, 6) näkee käytännön teorian roolin keskeisenä sitä kautta, että sen tarkoituksena on kuvata ja selittää sitä, miten sosiaalityötä tehtäessä toimitaan. Paynen (2020, 6) mukaan käytännön teoria kuvaa esimerkiksi sitä, miten sosiaalisissa tilanteissa toimitaan ja sitä, mitä toiminnalla halutaan saavuttaa. Sosiaalityöntekijöiden kohdalla käytännön teorioiden yhtenä tarkoituksena voidaan nähdä se, että ne toimivat apuna sekä toiminnan käsittelemisessä että toisaalta myös sen jäsentämisessä (Payne 2020, 7).

Tarkasteltaessa teorian suhdetta käytäntöön voidaan ajatella, että teorialla on erilaisia tehtäviä. Yhtenä teorian tehtävänä Payne (2020, 10-11) näkee sen, että teoria auttaa ymmärtämään erilaisia ideoita, jonka lisäksi teoria tarjoaa selityksiä esimerkiksi siitä, miten ihminen käyttäytyy. Näiden lisäksi yhtenä keskeisenä tehtävänä voidaan nähdä myös se, että teoria tarjoaa puitteet käytännössä tehtävälle työlle sitä kautta, että teoria ohjaa toimimaan tietyllä tavalla (Payne 2020, 11). Yhtenä teorian tarkoituksena Payne (2020, 11) näkee myös sen, että teoria auttaa sosiaalityöntekijöitä olemaan ammattilaisia, jotka pystyvät myös perustelemaan

toimintansa. Payne (2020, 7) näkee käytännön teorian keskeisenä myös sitä kautta, että käytännön teorian avulla voidaan tarkastella paremmin asiakkaita, kuten esimerkiksi asiakkaiden sosiaalisia suhteita ja nähdä paremmin myös se, miten eri osa-alueet vaikuttavat toisiinsa.

Payne (2020, 12) nostaa kirjassaan esiin neljä erilaista lähestymistapaa käytäntöä ajatellen. Payne (2020, 12) nostaa esiin ne perspektiivit, jotka perustuvat hänen mukaansa sekä johdonmukaisiin arvoihin että periaatteisiin. Yhtenä lähestymistapana hän nostaa esiin humanistisen näkökulman, joka perustuu hänen mukaansa ajatukselle erilaisista näkemyksistä (Payne 2020, 12). Payne (2020, 12) nostaa esiin humanistiseen tapaan liitettävän näkemyksen siitä, että eri näkökulmien avulla on mahdollista nähdä asiat erilaisista näkökulmista. Toisena perspektiivinä Payne (2020, 12) nostaa esiin systeemiteoriat. Systeemiteoriat hän näkee sitä kautta, että niiden tehtävänä on järjestää erilaisia tietokokonaisuuksia tavalla, joka perustuu systemaattisuuteen (Payne 2020, 12). Kolmantena lähestymistapana Payne (2020, 12) nostaa esiin tehtäväkeskeisen lähestymistavan, johon hän liitti näkemyksen erilaisista toimintamalleista. Payne (2020, 12) Paynen (2002, 12) mukaan ne kuvaavat sitä mitä, kulloinkin tapahtuu ja keskeisenä Payne näki myös sen, että niiden avulla pystytään lähestymään asiakkailla olevia monimutkaisia tilanteita. Neljäntenä Payne (2020, 12) nostaa esiin selittävän teorian, jonka hän määritteli siten, että se kertoo esimerkiksi sen, miksi tietty toiminta johtaa johonkin tiettyyn asiaan ja miksi toiminnalla on tietynlaisia seurauksia. Tähän Payne (2020, 12) liittää esimerkkinä kognitiivisen käyttäytymisteorian.

Payne (2020, 19) nostaa kirjassaan esiin sen keskeisen näkemyksen, että se millä tavalla näemme sosiaalityön luonteen ja tavoitteet, vaikuttaa myös siihen millä perusteilla valitsemme ja käytämme käytännön teorioita. Payne (2020, 19) liittää tähän ajatukseen näkemyksen siitä, että käytännön teorioilla on niiden luonteen ja tavoitteiden lisäksi keskeinen rooli myös siinä, miten sosiaalityö nähdään. Hänen mukaansa käytännön teorit antavat käsityksen esimerkiksi siitä, mitä sosiaalityöntekijöiden oletetaan tekevän ja toisaalta ne linkittyvät myös keskusteluun siitä mitä sosiaalityö on (Payne 2020, 19).

Payne (2020, 22) nostaa kirjassaan esiin IFSW:n pohjalta myös ne näkemykset, joista sosiaalityö rakentuu. Tämän näkemyksen mukaan sosiaalityö nähdään käytäntöön perustuvana ammattina ja akateemisena tieteenalana, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnallista muutosta ja kehitystä sekä edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja voimaantumista sekä vapautumista. (Payne 2020, 22.) Payne (2020, 22) nostaa esiin sen keskeisen tekijän, että IFSW:n määritelmä ja tavoitteet eivät ole aina samoja, vaan ne muuttuvat. Tässä yhteydessä Payne (2020, 27) nostaakin esiin ajatuksen siitä, millä tavoin sosiaalityön muuttuvat tavoitteet vaikuttavat sosiaalityön käytännön teorioihin. Hänen mukaansa käytännön teoriat voidaan nähdä keskeisessä roolissa sitä kautta, että sosiaalityöhön liitettävät tavoitteet toteutetaan juuri käytännön kautta (Payne 2020, 27).

Payne (2020, 27) liittää käytännön teorioihin tiettyjä yhteisiä periaatteita. Yksi näistä on työntekijän ja asiakkaan välinen suhde, johon Payne (2002, 27) liittää näkemyksen tasa-arvosta. Tasa-arvon hän näkee nousevan esille esimerkiksi interventioon liittyvien tavoitteiden asettamisessa, johon voidaan liittää näkemys asiakkaan ja työntekijän välisestä yhteisestä ymmärryksestä kussakin tilanteessa sekä tilanteeseen liittyvissä toimenpiteissä.

Payne käy läpi myös sosiaalityöhön liitettävien tavoitteiden sisältöjä. Voimaantumiseen ja vapautumiseen Payne (2020, 23) liittää näkemyksen siitä, että sosiaalityöntekijöiden roolina on auttaa asiakkaita saamaan valtaa sekä omista tunteistaan että elämäntavoistaan. Hänen mukaansa asiakkaiden saama henkilökohtainen voima johtaa siihen, että ihminen kykenee voittamaan hänellä olevan ongelman (Payne 2020, 23). Payne (2020, 23) näkee voimaannuttamiseen roolin keskeisenä sitä kautta, että hänen mukaansa on tärkeää auttaa ihmisiä saavuttamaan tyydyttävämpi elämä ja toisaalta myös kehittämään ihmisellä jo olemassa olevia taitoja. Payne (2020, 23) liittää tällaisen voimaantumiseen liittyvän käytännön humanistiseen teoriaan.

Sosiaalityön tavoitteisiin liitettävän yhteiskunnallisen muutoksen Payne (2020, 24) näkee sosiaalisen muutoksen ja kehittämisen kautta. Hän liittää sosiaaliseen muutokseen ajatukseen siitä, että kaikkein sorretuimmilla sekä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilla on mahdollisuus saada valtaa omaan elämäänsä (Payne 2020, 24). Paynen (2020, 24) mukaan sosiaalityö toimii tällaisen mahdollistajana sitä kautta, että sosiaalityö voi tarjota ihmisille mahdollisuuden osallistua esimerkiksi erilaisiin yhteistyöprosesseihin, joiden kautta ihmisten on mahdollista saada valtaa itselleen. Payne (2020, 24) nostaa tässä yhteydessä esiin Dominellin ajatuksen pohjalta sen, että tällainen yhteistyöprosesseihin liitettävä tapa voidaan liittää sorrosta vapautumiseen liitettävään emansipatiiviseen lähestymistapaan. Tämä perustuu ajatukseen siitä, että yhteiskunnan nähdään olevan vastuussa siitä, että myös heikoimmassa asemassa olevat saavat kokea voimaantumista (Payne 2020, 24).

Sosiaalityön tavoitteisiin liittyvään sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen Payne (2020, 24) sen sijaan liittää näkemyksen siitä, että sosiaalityön tehtävänä on täyttää yksilöillä olevia tarpeita tarjoamalla ihmisille sekä käytännön apua että erilaisia palveluja. Tähän perustuu ajatus siitä, että ihmisillä on oltava vapaus tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä (Payne 2020, 24). Sosiaalityön yhdeksi tehtäväksi voidaankin tämän ajatuksen pohjalta nähdä se, että sen tehtävänä on auttaa ihmisiä selviämään ongelmistaan. Tällaisen tavan Payne (2020, 25) liittää sen sijaan tehtäväkeskeiseen käytäntöön. Paynen (2020, 25) mukaan näillä kaikilla edellä mainituilla näkemyksillä voidaan nähdä olevan yhtymäkohtia toisiinsa.

Payne (2020, 27) nostaa esiin myös keskeisen näkemyksen siitä, että ongelmien ratkaisun sijaan sosiaalityön tulisi keskittyä enemmänkin positiivisiin tuloksiin, sen sijaan, että keskitytään vain asiakkailta olevien ongelmien määrittelyyn tai niiden ratkaisemiseen.

3 DIALOGISEN FILOSOFIAN LUONNE

Dialogisen filosofian yhtenä keskeisenä perustana on pidetty pyrkimystä ratkaista erialaisia konflikteja rauhanomaisuuteen perustuvalla tavalla ja dialogiseen filosofiaan liittyvää ajattelua onkin hyödynnetty paljon esimerkiksi ihmistieteissä (Hankamäki 2015, 39). Dialogiselle filosofialle on luonteenomaista inhimillisuus ja se, että jokainen kohdattava ihminen nähdään omana itsenään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ihmisiä ei pyritä sulauttamaan johonkin tiettyyn ennalta määriteltyyn kategoriaan (Hankamäki 2015, 44). Toinen keskeinen dialogisen filosofian luonteeseen liitettävä tekijä on se, että dialoginen filosofian voidaan ajatella vastustavan sekä idealismia, että toisaalta myös ihmisen tietoisuuteen keskittyvää psykologiaa. Kolmas dialogiseen filosofiaan liitettävä keskeinen ajatus on näkemys siitä, että ihmisyyttä ja yhteiskuntaa määrittää enemmänkin kontekstiin sidottu ja situaatio etiikka kuin kategoriseen luokitteluun perustuva yleispätevyys tai lakiin perustuva moraali. (Hankamäki 2015, 44.)

Tieteen näkökulmasta tarkasteltua dialogiseen filosofiaan voidaan liittää ajatus siitä, että se tunnustaa tieteen subjektiivisuuden (Hankamäki 2015, 225). Hankamäki liitti tähän näkemyksen ihmiskuvasta, joka perustuu ajatukselle siitä, että ihminen pyrkii säilyttämään oman subjektiviteettinsa sen sijaan, että hänet nähtäisiin objektina (Hankamäki 2015, 225). Mönkkönen (2007, 144) nosti Hankamäen esille nostaman subjektiviteetin keskeiseen rooliin sitä kautta, että hänen mukaansa subjektiivisuus voidaan liittää kokemukseen siitä, että ihmisellä on mahdollisuus tehdä valintoja. Mönkkönen (2007, 143) liittääkin subjektiiviteetin näkemyksen myös ihmisen voimaantumiseen, jonka yhteydessä voidaan tarkastella esimerkiksi sitä, millainen toiminta nähdään ihmiselle haasteellisena, tavoiteltavana tai millaiseen toimintaan ihminen voi mahdollisesti sitoutua.

Tässä yhteydessä voidaan nostaa esiin myös Mönkkösen (2007, 61-62) näkemys siitä, keskittyykö työntekijä dialogin mukaisesti tarkastelemaan asiakkaan elämäntarinaa ja luomaan sen pohjalta ymmärrystä asiakkaasta vai toimiiko työntekijä asiantuntijalähtöisesti, keskittyen enemmänkin löytämään selityksiä. Tällaista selitysten löytämiseen keskittyvää asiantuntijakeskeistä lähestymistapaa voidaan kritisoida siitä, että se ei huomioi riittävästi asiakkaan omia näkemyksiä. Sen sijaan se perustuu enemmänkin asiantuntijalla olevaan melko yleistettäväksi oletettuun tietoon. (Mönkkönen 2007, 61-62.)

Edellä läpi käytyjen näkemysten lisäksi yksi dialogisen filosofian luonnetta kuvaava tekijä on tunnustuksellisuus. Tunnustuksellisuudella tarkoitetaan dialogisen filosofian yhteydessä sellaista puheeseen liitettävää tekijää, johon liittyy ajatus siitä, että ihminen kertoo itsestään asioita, joita hän ei muuten kertoisi. Tämän kaltainen tunnustuksellinen puhe edellyttää toteutuakseen sitä, että osapuolten välillä vallitsee luottamus, jolloin voidaan ajatella, että siihen ei kytkeydy piilevää vallankäyttöä. (Hankamäki 2015, 225-227.) Ajatus puheeseen liitettävästä vallankäytöstä perustuu Hankamäen (2015, 225-227) esille nostamaan Foucaultin ajatukseen tunnustuksellisuuteen mahdollisesti kytkeytyvästä piilevästä vallankäytöstä esimerkiksi tilanteessa, jossa ihminen on asetettu kontrollin alaiseksi hänen tekemiensä tunnustuksien perusteella. Tunnustuksellisuudesta huolimatta Hankamäki (2015, 227) näkee, että dialogiin ei tule kuitenkaan liittää näkemystä ripittäytymisestä tai terapiasta, vaikka dialogiin voidaankin hänen mielestään soveltaa psykologiseen terapiaan liittyvää kirjallisuutta.

Tunnustuksellisuuden lisäksi Hankamäki (2015, 230) liittää dialogiin myös totuuden, jonka Mönkkönen (2007, 46) liitti vuorovaikutussuhteissa esiin nouseviin erilaisiin käsityksiin. Hankamäki (2015, 30) sen sijaan näkee totuuden perustuvan ajatukseen siitä, että ihminen löytää itse parhaiten ratkaisut hänellä oleviin ongelmiin. Hankamäen (2015, 230) mukaan tällainen ratkaisujen löytäminen on mahdollista silloin, kun ihminen pystyy puhumaan hänellä olevista ongelmista jonkun kanssa.

Tunnustuksellisuuden ja totuuden lisäksi Hankamäki (2015, 228) liitti dialogin luonteeseen myös näkemyksen siitä, että dialogin luonne on muuttuva. Hän perusteli tätä sillä, että dialogin luonteeseen vaikuttaa se, kenen kanssa keskustelua käydään. Tämän pohjalta Hankamäki (2015, 228) nostikin esiin näkemyksen myös siitä, että dialogista filosofiaa ei voida määritellä metodiksi, vaan sen voidaan nähdä ennemminkin tarjoavan erilaisia suuntia keskustelulle.

Puhuttaessa dialogista, on keskeistä myös erottaa toisistaan käsitteet dialogi ja dialogisuus. Seikkulan ja Arnkilin (2011, 88-89) mukaan dialogisuus voidaan ymmärtää maailmankuvaksi tai elämänasenteeksi, jota määrittää dialoginen suhde, kun taas dialogi voidaan heidän mukaansa ymmärtää ihmisten väliseksi kommunikaatioksi. Myös Mönkkönen (2007, 194) erotteli nämä käsitteet toisistaan ja näki dialogin ihmisten väliseksi vuoropuheluksi, kun taas dialogisuuden hän määritteli adjektiiviksi, jonka avulla voidaan kuvata osapuolten välistä vastavuoroista kohtaamista. Dialogisen suhteen Mönkkönen (2007, 194) sen sijaan määrittelee siten, että se voidaan ymmärtää vastavuoroisuuteen perustuvaksi vuorovaikutussuhteeksi, joka pohjautuu molempien osapuolten toimesta tapahtuvaan tiedon rakentumiseen.

Dialogia käsitteenä voidaan tarkastella myös Kreikan kielen dialogi sanalle antamien merkitysten kautta. Kreikan kielessä sanan dia voidaan ajatella tarkoittavan läpi tai kautta, ja sanan logi taas voidaan ajatella tarkoittavan sanaa tai merkitystä. Tätä kautta dialogi voidaankin ymmärtää merkitysten virtaamiseksi, jonka sen sijaan voidaan nähdä mahdollistavan dialogiin liitettävän uuden ymmärryksen saavuttamisen. (Seikkula & Arnkil 2011, 86.) Uuden ymmärryksen saavuttaminen sen sijaan edellyttää sekä osapuolten välistä yhteistä ymmärrystä että ymmärrystä myös sanojen ja lausumien merkityksistä. Esimerkiksi sana skitsofrenia voidaan ymmärtää eri tavalla sen pohjalta kuka sanaa käyttää tai missä yhteydessä sitä käytetään. Tämän pohjalta voidaan todeta, että yhteisen ymmärryksen saavuttaminen on tietynlaisen prosessin tulos, joka konkretisoituu osapuolten välisen dialogisen vuorovaikutuksen kautta. (Haarakangas 2008, 24.)

4 TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TIEDONHAKU

Lähdin toteuttamaan tiedonhankintaa pohtimalla tutkielmani kannalta keskeisiä käsitteitä. Tiedonhankintani oli aluksi aika laaja-alaista ja käytin aineiston hankinnassani hyväksi myös lumipallometodia eli etsin aineistoani löytämieni lähteiden lähdeluettelosta. Tässä vaiheessa rajasin aineistoni ulkopuolelle ainoastaan sellaisen aineiston, joka ei ollut saatavilla internetissä. Saatuaani kasaan tarvittavan määrän aineistoa, ryhdyin teemoittelemaan aineistoani. Teemoittelua voidaan pitää yhtenä laadullisen aineiston analysointitapana, jonka tarkoitus on, että sen avulla luodaan aineistoon selkeyttä (Eskola & Suoranta 1998, 100 ja 115). Periaatteena teemoittelussa on se, että aineistosta pyritään nostamaan esiin sellaisia teemoja, joita voidaan pitää tutkimusongelman kannalta keskeisinä. Tämä taas mahdollistaa sen, että voidaan vertailla aineistossa esiintyviä erilaisia teemoja sekä vertailla myös niiden ilmenemistä. (Eskola & Suoranta 1998, 126.)

Aloitin aineistonhakuni pohtimalla aluksi tutkimuskysymystäni, jonka perusteella ryhdyin tarkentamaan ja rajaamaan lopullista aineiston hakuani. Aloitin tiedonhankinnan JYKDOK:in kotimaisesta tietokannasta, jonka jälkeen kävin laaja-alaisesti läpi myös JYKDOK:in kansainvälisiä tietokantoja. Tein hakuja sekä tarkennetun kansainvälisen haun kautta, että JSTOR:n tietokannasta, joista löysinkin hyviä artikkeleja. Kävin läpi myös suomalaista Januksen artikkelitietokantaa, josta löytyi myös aineistooni sopivia artikkeleja. Lähtiessäni suorittamaan aineiston hakua, pyrin purkamaan tutkimusaiheeni erillisiksi käsitteiksi, jonka pohjalta lähdin pohtimaan erilaisia hakusanoja ja hakusanojen yhdistelmiä. Käytin hakusanoina tutkimukseni kannalta keskeisiä käsitteitä, joita olivat ”dialogi”, ”dialoginen”, ”dialogisuus”, ”sosiaalityö”, dialogi filosofia”, ”dialoginen käytäntö sosiaalityö” ja

”dialoginen sosiaalityö”. Kansainvälisestä aineistoista tein hakuja käyttämällä hakusanoina ”dialogical practice”, dialogical social work”, ja ”dialogical practice social work”.

JYKDOK:in JSTOR tietokannasta löytyi hakusanalla ”dialogical AND practice AND social work” 7 369 tulosta. Rajasin hakua vuosiluvun mukaan etsimällä aineistoa, joka on 2000-luvulta alkaen, jonka jälkeen hakukone antoi 7 368 tulosta. Näistä tutkimukseni aineistoon valikoitui yksi artikkeli. Tein haun vastaavilla tiedoilla myös JYKDOK:n kansainvälisistä e-aineistoista ja sain 46 471 hakua vastaavaa tulosta. Näistä tutkimukseeni valikoitui kaksi artikkelia. Hain aineistoa myös JYKDOK:n tarkennetulla haulla hakusanoilla ”dialoginen sosiaalityö”, joka antoi 98 tulosta ja, josta aineistoon valikoitui Mönkkösen (2002) väitöskirja. Hakiessani aineistoa Janus artikkelitietokannasta hakusanoilla ”dialoginen käytäntö sosiaalityö”, antoi hakukone 529 hakua vastaavaa tulosta. Näistä tutkimukseni aineistoon valikoitui kolme artikkelia.

Tutkimuskysymykseen vastaamiseksi tarvitsemani aineisto rajautui sen mukaan, mistä näkökulmasta ne käsittelivät dialogista käytäntöä. Useat löytämäni artikkelit käsittelivät dialogista käytäntöä esimerkiksi oppimisen kontekstissa tai kulttuurisissa yhteyksissä. Tutkimukseni lopulliseksi aineistoksi valikoitui aineistoa, jossa dialogi nousi esiin sosiaalityön tekemisen kautta. Tämän vuoksi rajasin aineistoni ulkopuolelle aineistot, joissa dialogista käytäntöä käsiteltiin esimerkiksi ainoastaan sosiaalityön käytäntötutkimuksen näkökulmasta.

Lopullinen aineistoni valikoitui siten, että selasin otsikoita ja luin artikkelien tiivistelmiä, joiden pohjalta pyrin löytämään tutkimuskysymykseni kannalta relevanttia aineistoa. Käytin myös tässä vaiheessa avukseni teemoittelua, joka tarkoitti sitä, että pyrin löytämään lukemistani teksteistä juuri tutkimusongelmani kannalta olennaisimmat asiat (Eskola & Suoranta 1998, 126). Lopullinen aineistoni koostui kahdesta kotimaisesta tieteellisestä artikkelista ja yhdestä Janus artikkelitietokannasta löytyneestä puheenvuorosta. Kansainvälisiä tieteellisiä

artikkeleja aineistooni valikoitui kolme. Lisäksi aineistooni valikoitui myös Mönkkösen (2002) tekemä väitöskirja.

Tutkimukseni on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, joka on toteutettu integroivana kirjallisuuskatsauksena. Integroivaa kirjallisuuskatsausta voidaan käyttää silloin, kun tutkittavaa ilmiötä halutaan kuvata mahdollisimman monipuolisesti. Integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla on myös mahdollista tuottaa uutta tietoa aiemmin tutkitusta aiheesta. Integroivaan kirjallisuuskatsaukseen liittyy näkemys kriittisestä tarkastelusta. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkimusmateriaalin kriittinen tarkastelu mahdollistaa sen, että se voidaan tiivistää katsauksen perustaksi. (Salminen 2011, 8.)

Sivunvaihto

5 DIALOGISEN KÄYTÄNNÖN JÄSENTYMINEN

Payne (2021, 8) näki teorian roolin sosiaalityön käytännössä keskeisenä sitä kautta, että sen tarkoituksena on antaa työntekijöille ideoita siitä, miten he voivat systematisoida käytännössä tehtävää työtään. Paynen (2021, 8) mukaan käytäntöön liittyvät käsitteet ja teorit eivät kuitenkaan kerro täysin sitä, mitä pitäisi tehdä, vaan niiden tarkoituksena on enemmänkin luoda viitekehystä toiminnalle.

Koska tämä on integroiva kirjallisuuskatsaus, tarkastelen seuraavaksi sitä, millaiseksi dialoginen käytäntö jäsentyy aihetta aiemmin käsitellyn tutkimuksen pohjalta. Kiinnostukseni on erityisesti siinä, millaisena dialoginen käytäntö toimintana näyttäytyy ja mitä tavoitteita käytäntöön liitetään.

5.1 Lähtökohtana vastavuoroisuus

Mönkkönen (2002, 55-57) puhui väitöskirjassaan dialogisuuteen perustuvasta orientaatiotavasta ja näki sen yhtenä tunnuspiirteenä sen, että asiakas ja työntekijä pyrkivät kehittämään yhdessä yhteisiä ajatuksia ja samalla huomioimaan myös toistensa esittämiä näkemyksiä. Mönkkösen (2002, 33) mukaan tällaista yhteisen ymmärryksen saavuttamista ei ole mahdollista toteuttaa yksin. Mönkkönen (2002, 62) havainnollistaakin dialogista suhdetta vertaamalla sitä tenniksen pelaamiseen, jossa osapuolet heittävät palloa toinen toisilleen.

Mönkkönen puhui tutkimuksessaan dialogisesta kommunikaatiosta ja määritteli dialogisen vuorovaikutuksen sekä kommunikaatioksi että suhteeksi (Mönkkönen 2002, 29). Hän liitti dialogiseen suhteeseen sen sosiaalityön kannalta keskeisen seikan, että dialogisessa suhteessa vallan ja vastuun voidaan nähdä olevan avoimesti läsnä. Mönkkönen (2002, 86.) liittikin yhdeksi keskeiseksi tekijäksi dialogiselle suhteelle sen, että se perustuu kaikkien osapuolten osallisuudelle. Mönkkönen (2002,87) nosti tässä yhteydessä esiin näkemyksen siitä, että vastavuoroista kommunikaatiota voidaan pitää yhtenä tekijänä siinä, että ihmisillä on mahdollisuus saavuttaa sekä osallisuus että vastuullisen toimijan rooli ja lisäksi saada myös oma äänensä kuuluviin. Mönkkönen (2002, 87) liittikin vastavuoroisuuden myös siihen, että sen avulla pysytään näkemään mahdollisuuksia myös vaikeimmissa tilanteissa olevien ihmisten elämässä.

5.2 Periaatteena jaettu asiantuntijuus

Aineiston pohjalta nousi esiin, että dialogiselle käytännölle on tunnusomaista se, että tieto asiakkaasta ja hänen tilanteestaan muodostuu yhteisesti asiakkaan ja työntekijän välillä. Toiminnan periaatteena on jaettu asiantuntijuus, joka tarkoittaa sitä, että

siirrytään asiantuntijakeskeisestä tavasta kohti vuorovaikutteista tapaa (Pohjola ym. 2015, 175).

Dialogisen käytännön toteuttamisen kannalta yhtenä keskeisenä tavoitteena voidaan nähdä osapuolten välinen aito vuoropuhelu. Garavanin (2013, 2-3) mukaan osapuolten välinen aito vuoropuhelu mahdollistaa sen, että asiakkaan ja työntekijän välinen yhteistyö on toimivaa. Toimiva yhteistyö sen sijaan mahdollistaa sen, että asiakas ja työntekijä pystyvät yhdessä määrittelemään ja ratkaisemaan asiakkaalla olevia ongelmia (Garavan 2013, 2-3). Finn ja Jacobson (2003, 62) liittävät tähän myös asiakkaiden valmiuksien tunnistamisen ja asiakkaan voimaannuttamisen. He nostavat tämän pohjalta esiin myös sen, että viime vuosina sosiaalityön kontekstissa on noussut entistäkin enemmän esille pyrkimys siihen, että tunnistetaan paremmin asiakkailla itsellään olevia valmiuksia (Finn ja Jacobson 2003, 62).

Dialogiseen käytäntöön voidaan liittää näkemys siitä, että sosiaalityöntekijöiden tulisi pyrkiä tarkastelemaan sitä, millaisia mahdollisuuksia asiakkaiden olemassa olevat olosuhteet voisivat asiakkaille tarjota. Tämä edellyttää sosiaalityöntekijöiltä esimerkiksi sitä, että työskentelyssä nostetaan esiin esimerkiksi ratkaisukeskeisyys, jonka avulla on mahdollista saada näkyvämmäksi asiakkailla olevat arvot ja toiveet sekä myös halutut tavoitteet. (Finn & Jacobson 2003, 62.)

Garavanin (2013, 12) liitti dialogisen käytännön ratkaisukeskeiseen lähestymistapaan. Hänen mukaansa ratkaisukeskeistä lähestymistapaa määrittää esimerkiksi se, asiakkaalla olevat ongelmat huomioidaan kysymysten kautta. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa sitä, että työntekijä pyrkii muuttamaan asiakkaalla olevat ongelmat kysymysten muotoon. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi tulevaisuuteen suuntautuvia kysymyksiä, jotka voivat auttaa löytämään ratkaisuja asiakkaan tilanteeseen, tuomalla samalla esiin asiakkaalla olevia mahdollisuuksia. (Garavan 2013, 14.) Periaatteena tässä lähestymistavassa on se, että kysymykset muutetaan asiakkaan ja työntekijän välisen dialogin alustaksi,

jolloin oikealla tavalla asetetut ja aidot kysymykset voivat toimia hyvänä pohjana myös ratkaisujen löytymiselle (Garavan 2013, 12).

Garavan (2013, 13) liittää dialogiseen käytäntöön myös näkemyksen siitä, että valmiiden palveluiden tarjoamisen sijaan kysytään asiakkailta itseltään mitä he tarvitsevat. Työntekijöiltä tämä edellyttää hänen mukaansa sitä, että työntekijöillä on ammatillisen osaamisen lisäksi myös riittävästi ihmissuhde taitoja. Riittävät ihmissuhdetaidot tarkoittavat sitä, että työntekijöillä on riittävästi taitoa luoda vuoropuhelua asiakkaan kanssa sen sijaan, että he toimisivat vain ohjaajan roolissa. Tämän voidaan ajatella edellyttävän sosiaalityöntekijöiltä esimerkiksi sellaisia taitoja kuten demokraattista suhtautumista, vapautuneisuutta ja näiden lisäksi myös dialogisuutta. Organisaation näkökulmasta tarkasteltuna asiakasnäkökulman huomioiminen sen sijaan tarkoittaa sitä, että palveluiden tulisi rakentua enemmänkin asiakkaiden tarpeille kuin kattavuudelle. (Garavan 2013, 13.) Törrönen (2012, 183) sen sijaan liitti Garavanin (2013, 13) esille nostaman asiakkaiden toiveiden kuuntelemisen hyvinvointijärjestelmään ja nosti tältä pohjalta esiin näkemyksen siitä, että hyvinvointijärjestelmän yhtenä tavoitteena tulisi olla juuri asiakkaiden toiveiden kuunteleminen.

Tarkasteltaessa sosiaalityön käytäntöjä voidaan todeta, että tiedon tuottaminen on ollut hyvin pitkälle asiantuntijälähtöisyyteen perustuvaa. Tiedon perustana on ollut sosiaalityöntekijöiden sisäistettyyn asiantuntijuuteen perustuva sekä sosiaalityöntekijöillä oleva hiljainen tieto. Tällainen asiantuntijuuteen perustuva toiminta voi johtaa käytännössä siihen, että sosiaalityöntekijä nähdään subjektiivisesti siten, että sosiaalityöntekijä on se, joka tekee johtopäätöksiä asiakkaasta ja hänen tilanteestaan, jolloin asiakkaan ongelma määrittyy hyvin ammattikeskeisesti. (Pohjola ym. 2015, 177.) Tämän pohjalta voidaankin todeta se keskeinen seikka, että tämän kaltainen asiantuntijuuteen perustuva käytäntö ei edistä riittävästi asiakaslähtöisyyteen perustuvaa tapaa palvella asiakkaita (Pohjola & Pitkänen & Koivisto 2015).

Dialogiseen käytäntöön liitettävässä uudenlaisessa tietokäytännössä sen sijaan nousee keskiöön se, että sosiaalityön asiantuntijuus nähdään asiantuntijakeskeisyyden sijaan vuorovaikutteisena. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaan tilannetta koskevaa ymmärrystä lähdetään rakentamaan vuorovaikutuksen kautta siten, että prosessissa on osallisena sekä sosiaalityöntekijä että asiakas ja mahdollisesti myös asiakkaan läheisiä ja muita ammattilaisia. (Pohjola ym. 2015, 175.) Pohjola ym. (2015, 178) käyttivät tällaisesta tiedon rakentumisen tavasta nimitystä vuorovaikutteinen tiedon rakentuminen eli tietokäytäntö. He liittivät tähän myös sen keskeisen näkemyksen, että asiakkaalla on tällaisessa vuorovaikutteisessa tiedon rakentumisessa aktiivisen toimijan rooli (Pohjola ym. 2015, 177).

Pohjola ym. (2015, 178) kuvailivat uudenlaista tietokäytäntöä siten, että sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välinen tieto rakentuu siinä yhteistoiminnallisuuden mahdollistavalla vaihtoalueella, joka voidaan ymmärtää joko vuorovaikutteisena tai dialogisena kohtaamispaikkana. Vaihtoalue ei vaadi Pohjolan ym. (2015, 178) mukaan toteutuakseen sitä, että kaikilla osapuolilla olisi keskenään samanlaiset elämän muodot, mutta se perustuu kuitenkin ajatukselle siitä, ettei toisen osapuolen kokemusta voi riittävästi ymmärtää, ellei osapuolilla ole jotakin yhteistä kuten esimerkiksi yhteinen kieli tai kulttuuri.

Satkan (2013, 163) sen sijaan liitti tällaiseen yhteiseen tiedontuotantoon myös vastavuoroisen dialogin, joka mahdollistaa hänen mukaansa sen, että yhteisesti tapahtuvaa tiedontuottamista voidaan arvioida kriittisesti ja reflektiivisesti jo tiedon rakentumisprosessin aikana (Satka 2013, 163). Hänen mukaansa tällaiseen tiedonmuodostusprosessiin voidaankin liittää vuorovaikutuksen lisäksi myös sellaisia käsitteitä kuin tasavertainen keskustelu ja demokraattinen dialogi.

5.3 Pyrkimyksenä asiakkaan voimaannuttaminen

Aineiston pohjalta nousi esiin, että yhtenä dialogisen käytännön tavoitteena voidaan nähdä pyrkimys asiakkaan voimaannuttamisesta. Tähän voidaan liittää myös ajatus tasavertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämisestä. Näiden tavoitteiden saavuttamisen voidaan nähdä edellyttävän sitä, että pyritään välttämään asiakasta sortavia toimintatapoja ja pyritään kehittämään asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välistä suhdetta. (Natland 2015, 81.) Voimaannuttaminen voi perustua joko yksittäisen asiakkaan kanssa työskentelyyn tai vaihtoehtoisesti siinä voidaan hyödyntää myös ryhmätyökäytäntöä. Yhtenä tavoitteena ryhmätyökäytännössä voidaan nähdä asiakkaan tietoisuuden vahvistaminen ja se, että asiakkaat pystyvät näkemään itsensä vahvempina ja täysivaltaisempina kansalaisina (Palsanen & Kääriäinen 2015, 200).

Natlandin (2015, 80) mukaan asiakkaiden voimaannuttaminen edellyttää sosiaalityöntekijöiltä sitä, että pystytään tarjoamaan asiakkaille mahdollisuuksia, joiden avulla heidän on mahdollista työskennellä oman elämänsä parantamiseksi. Tämä edellyttää työntekijöiltä esimerkiksi sitä, että otetaan asiakkaat mukaan heitä koskeviin ongelmanratkaisuprosesseihin (Natland 2015, 80). Natland (2015, 81) liitti voimaannuttamiseen myös näkemyksen siitä, että palveluprosesseja tulee muuttaa. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa sitä, että pyritään poistamaan rakenteiden tuottamaa epätasa-arvoa ja lisäksi pyritään poistamaan myös asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välistä epätasa-arvoista asetelmaa. Näiden lisäksi pyritään myös välttämään asiakasta sortavia toimintatapoja sekä pyritään kehittämään asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välistä suhdetta paremmaksi. (Natland 2015, 81.)

Natlandin (2015, 81) mukaan yhtenä tavoitteena voimaannuttamisessa voidaan nähdä myös se, että sortamisen ja epätasa-arvoisten rakenteiden ylläpitämisen sijaan pyritään edistämään sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista. Tämä tapahtuu siten, että luodaan asiakkaille sekä toivoa että tunnetta oman elämänsä hallinnan suhteen (Natland 2015, 81).

Natland (2015, 82) nostaa esiin myös sen keskeisen seikan, että aina pelkkä yksittäisen asiakkaan voimaannuttaminen ei ole riittävää. Hän näkee tämän riittämättömänä esimerkiksi silloin, kun ajatellaan muutosten aikaansaamista laajempaa kontekstia ajatellen. Yhtenä vaihtoehtona hän näkikin dialogikokouksen, jonka avulla valtaa voidaan jakaa siten, että pystytään lisäämään myös palvelujen käyttäjien vastuuta. (Natland 2015, 88). Natland (2015, 88) nosti tästä esimerkkinä avoimen dialogin, jonka yhtenä tavoitteena on se, että saadaan synnytettyä dialogin osallistujien välille uutta ja yhteistä ymmärrystä käsiteltävistä tilanteista.

Palsanen ja Kääriäinen (2015, 200) sen sijaan nostivat tässä yhteydessä esiin ryhmämuotoisen toiminnan, johon voidaan liittää samoja tekijöitä kuin jaettuun asiantuntijuuteen perustuvan tietokäytännön yhteydessä. Palsanen ja Kääriäinen (2015, 200) liittivät ryhmämuotoiseen käytäntöön esimerkiksi sellaisia tekijöitä kuin demokraattisuus ja yhteinen jakaminen. Tutkimuksessaan he tarkastelivat tällaista ryhmämuotoista toimintaa syrjäytyneiden nuorten osalta (Palsanen & Kääriäinen 2015, 200).

Palsanen ja Kääriäinen (2015, 200) näkevät ryhmämuotoisen toiminnan yhtenä keskeisenä tekijänä sen, että ryhmän avulla on mahdollista suunnata huomioita yksilöllisiin ongelmatilanteisiin keskittymisen sijaan sosiaalityön kehittämiseen. Yhtenä ryhmätoimintaan liitettävänä välttämättömänä periaatteena he näkivät sen sijaan tasa-arvoisen ja jaetun asiantuntijuuden. Heidän mukaansa ryhmämuotoinen toiminta mahdollistaakin sen, että myös asiakkaiden asiantuntija-asema vahvistuu. Tämä taas mahdollistaa sen, että asiakkaat vahvistuvat ja pystyvät näkemään itsensä sekä vahvempina että täysivaltaisempina kansalaisina (Palsanen & Kääriäinen 2015, 200). Kääriäinen ja Palsanen (2015, 200) totesivat tutkimuksensa ja asiakkaiden kokemusten pohjalta sen keskeisen seikan, että asiakkaat eivät olleet kokeneet tällaisia ryhmämuotoiseen toimintaan liitettäviä kokemuksia yksilökohtaisen työn kontekstissa.

Finn ja Jacobson (2003, 62) nostivat myös esiin ryhmätyökäytännön. He liittivät tähän voimaannuttamisen näkökulmasta ajatuksen siitä, että ryhmätyökäytännöllä pyritään vaikuttamaan asiakkaiden olemassa oleviin sosiaalisiin positiivisella tavalla. Finn ja Jacobson (2003, 63) nostavat esiin sen keskeisen seikan, että ryhmätyökäytännössä kiteytyy samalla sekä ihmisten keskinäinen apu, että myös kollektiivinen, ryhmämuotoinen toiminta. Finn ja Jacobson (2003, 62) näkevät tämän kaltaisen toiminnan edellyttävän sosiaalityöntekijöiltä sitä, että he edesauttavat omalla toiminnallaan sitä, että asiakkaat saavat äänensä kuuluviin sellaisissa asioissa, joilla on vaikutusta asiakkaiden elämään. Asiakkaiden äänen kuuluminen voidaan nähdä keskeisessä roolissa sitä kautta, että asiakkaiden äänen kuuleminen mahdollistaa sen, että asiakkailla on silloin enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. (Finn & Jacobson 2003, 62.)

Palsanen ja Kääriäinen (2015, 190) näkivät ryhmämuotoisen toiminnan yhtenä tavoitteena myös asiakkaiden tietoisuuden vahvistamisen. He nostavat esiin sen, että esimerkiksi syrjäytyneiden nuorten kohdalla ongelmat nähdään usein helposti vain yksilöllisinä ongelmina, joka synnyttää osaltaan nuoriin kohdistuvaa epäluottamusta (Palsanen & Kääriäinen 2015, 191). Palsanen ja Kääriäinen (2015, 191) nostavatkin tämän pohjalta esiin sen, että sosiaalityössä tulisi löytää uudenlaisia tapoja toimia. Esimerkiksi sellaisia tapoja, joilla voidaan puuttua nuorten vallitseviin elämäntilanteisiin. Palsanen ja Kääriäinen (2015, 191) nostivat tässä yhteydessä esiin sen, että sosiaalityön käytäntöön liitettävät asiakkaisiin kohdistuvat subjektiivisuuden tavoitteet eivät välttämättä nuorten kohdalla toimi kannustimina. Kannustimen sijaan ne voidaankin nähdä nuorten kohdalla enemmänkin sosiaalityön toimesta tapahtuvana kontrollointina. (Palsanen & Kääriäinen 2015, 192). Palsanen ja Kääriäinen (2015, 191) näkivätkin yhtenä vaihtoehtona sen, että siirrytään etsimään syytä nuorten ongelmille yksilöiden sijaan yhteisöistä. Tähän he liittivät myös näkemyksen mahdollisesta laajemman muutoksen aikaansaamisesta (Palsanen & Kääriäinen 2015, 191).

Sosiaalityöntekijöiltä ryhmämuotoisen toiminnan voidaan nähdä edellyttävän sitä, että heidän tehtävänä on luoda asiakkaalle mahdollisuuksia toimia ja toisaalta

pyrkii vapauttamaan asiakas kohteena olemisen positiostaan (Palsanen & Kääriäinen 2015, 192). Palsanen ja Kääriäisen (2015, 192) mukaan tällä voidaan saavuttaa se, että asiakas pystyy tarkastelemaan omaa tilannettaan uusista näkökulmista. Yhtenä edellytyksenä ryhmämuotoiselle toiminnalle voidaan nähdä se, että asiakas pystytään kohtaamaan aidosti, vastavuoroisuuteen ja dialogiin perustuvassa suhteessa (Kääriäinen & Palsanen 2015, 192).

Ryhmämuotoisen toiminnan lähtökohtana Palsanen ja Kääriäinen (2015, 194) näkevät sosiaalityöntekijöiden, ohjaajien ja asiakkaiden yhteisen työskentelyn, jolle on heidän mielestään tunnusomaista se, että työskentelyyn ei liity lainkaan etukäteissuunnittelua. Työntekijöiltä tämän voidaan nähdä edellyttävän uudenlaisen työskentelytavan rohkean kokeilemisen lisäksi myös sitä, että suunnataan toimintaa uudella tavalla ja siten, että perustana siinä toimivat asiakkailta nousevat tarpeet (Palsanen & Kääriäinen 2015, 194-195). Ryhmämuotoisen tavan yhdeksi keskeiseksi piirteeksi Palsanen ja Kääriäinen (2015, 196) määrittelevät sen, että siinä huomioidaan kaikkien osapuolten mielipiteet. Tämän lisäksi se voidaan nähdä myös yhdessä toteutettavana prosessina, jota määrittää moninäkökulmaisuus (Palsanen & Kääriäinen 2015, 196). Moninäkökulmaisuutta Kääriäinen ja Palsanen (2015, 196) kuvaavat siten, että se voidaan nähdä yhteisenä hyötynä, jonka kautta on mahdollista löytää parhaimpia ratkaisuja.

Yhtenä keskeisenä tekijänä ryhmämuotoisessa toiminnassa Kääriäinen ja Palsanen (2015, 197) näkevät myös vuorovaikutuksen sekä tasavertaisen kohtaamisen ja kohdatuksi tulemisen, joihin he liittivät myös luottamuksen. Yhtenä luottamukseen positiivisesti vaikuttavana tekijänä nähtiin se, että asiakkaille annettiin mahdollisuus tutustua työntekijöihin aidon dialogin kautta (Palsanen & Kääriäinen 2015, 198). Tasa-arvoisuuteen ja tasavertaisuuteen liittyen keskeiseksi tekijäksi Palsanen ja Kääriäinen (2015, 198) sen sijaan nostavat yhteisen ja jaetun ilmapiirin sekä demokraattisen toimintatavan, johon ei liity auktoriteettia. Yhtenä hyvänä tekijänä ryhmämuotoisessa tavassa he näkivät myös sen, että ammattilaiset toimivat siinä tasavertaisina osallistujina sen sijaan, että olisivat vain kuuntelijan roolissa (Kääriäinen & Palsanen 2015, 197). Näiden lisäksi keskeisessä roolissa nähtiin myös

asiakkaiden mahdollisuus tulla näkyväksi sekä itselleen, että myös toisille ihmisille. Myös asiakkaiden ymmärrys itseään kohtaan nähtiin keskeisessä roolissa sitä kautta, että se on haastavaa saavuttaa muunlaisen sosiaalityön avulla (Palsanen & Kääriäinen 2015, 198).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkin tässä kandidaatin tutkielmassani dialogisen käytännön jäsentymistä ja sitä, millaisena dialoginen käytäntö toimintana näyttäytyy ja mitä tavoitteita käytäntöön liitetään. Lähestyin tätä kysymystä Paynen (2020) käytäntöteoreettista näkökulmaa mukaillen. Tutkimuskysymykseni oli ”Millaiseksi dialoginen käytäntö jäsentyy aineiston perusteella?” Tutkimukseni aineisto koostui dialogista käytäntöä sosiaalityön kontekstissa käsittelevistä tieteellisistä artikkeleista, puheenvuorosta ja väitöskirjasta.

Aineiston perusteella voidaan tehdä se johtopäätös, että dialoginen käytäntö jäsentyy käytännöksi, jonka periaatteena on jaettuun asiantuntijuuteen perustuva työskentely, jota määrittää vastavuoroisuus. Dialogisen käytännön yhdeksi tavoitteeksi voidaan aineiston perusteella todeta asiakkaiden voimaannuttaminen.

Dialogisessa käytännössä työskennellään jaetun asiantuntijuuden periaatteen mukaisesti, joka tarkoittaa sitä, että asiakas nähdään Paynen (2020,27) käytännön teorioihin liittämän näkemyksen mukaisesti tasavertaisena kumppanina. Tämän lisäksi jaettu asiantuntijuus tarkoittaa myös sitä, että asiakkaan tilannetta koskeva tieto rakentuu yhteisesti asiakkaan ja työntekijän toimesta (Pohjola ym. 2015, 175).

Dialogisen käytännön perustana voidaan nähdä olevan vastavuoroisuus. Tätä voidaan perustella Mönkkösen (2002, 33) näkemyksellä siitä, että osapuolten välistä yhteistä ymmärrystä ei voi saavuttaa yksin, vaan työskentelyn tulee olla vastavuoroista, molempien osapuolten toimesta tapahtuvaa kuten jaetun asiantuntijuuden periaatteisiin kuuluu.

Dialogisen käytännön yhdeksi tavoitteeksi voidaan liittää asiakkaan voimaannuttaminen, joka voidaan nähdä myös yhtenä Paynen (2020, 22) sosiaalityöhön liittämänä tavoitteena. Voimaannuttaminen edellyttää sosiaalityöntekijöiltä sitä, että otetaan asiakkaat mukaan heitä koskevaan päätöksentekoprosessiin ja tarjotaan asiakkaille mahdollisuuksia, joiden avulla he voivat parantaa omaa elämäänsä (Natlandin (2015, 80). Myös tämän tavoitteen toteutumisen edellytyksenä voidaan nähdä se, että tunnustetaan sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välinen epätasa-arvoinen asetelma ja pyritään kehittämään asiakkaan ja työntekijän välistä suhdetta paremmaksi ja tasavertaisemmaksi (Natland 2015, 81).

Dialoginen käytäntö voidaan liittää Paynen (2020,12) näkemyksen pohjalta humanistiseen näkökulmaan, joka perustuu ajatukseen siitä, että huomioidaan eri näkökulmia. Tästä aineiston pohjalta nousi esille esimerkiksi se, että dialogisessa käytännössä pyritään kuuntelemaan asiakasta ja tuottamaan palveluja asiakasnäkökulma huomioiden. Erilaisten näkökulmien huomioiminen nousi esiin myös vuorovaikutteisesti rakentuvan tiedon kohdalla, jota määritteli se, että siirrytään asiantuntijuudesta kohti vuorovaikutteista tiedonmuodostamista. Tähän liitettiin myös näkemys asiakkaan subjektiivisesta roolista, joka voidaan liittää myös näkemykseen voimaantumisesta.

Dialogisessa käytännössä nousi esiin myös eettisten periaatteiden noudattaminen. Dialogisessa käytännössä nousi erityisesti esiin esimerkiksi "Ihmisen voimavarojen ja vahvuuksien huomioiminen" ja "Jokaisen ihmisen ainutlaatuisen kokonaisuuden huomioon ottaminen". (Talentia 2017, 7.) Ensin mainittu nousi esiin voimaannuttamisen yhteydessä ja viimeksi mainittu sen sijaan nousi esiin sen

dialogiseen käytäntöön liitettävän ajatuksen yhteydessä, että asiakkaiden muuttamisen sijaan asiakkaita tuetaan siinä, että he voivat tulla sellaisiksi mitä he itse haluavat olla (Natland 2015, 82). Myös eettisiin periaatteisiin liitettävä erilaisuuden hyväksyminen nousi esille siinä, että dialogien käytännön yhtenä pyrkimyksenä on huomioida asiakkaiden omia kokemuksia.

Dialogisessa käytännössä on löydettävissä myös Paynen (2020, 24) emansipatiiviseen lähestymistapaan liitettäviä tekijöitä, joka perustui ajatukselle siitä, että tarjotaan ihmisille mahdollisuus osallistua erilaisiin yhteistyöprosesseihin, joiden kautta ihmiset voivat saada valtaa. Aineiston pohjalta tähän lähestymistapaan liittyviä piirteitä oli dialogikokouksessa, joka perustui ajatukselle siitä, että valtaa jakamalla pystytään lisäämään palvelun käyttäjien vastuuta (Natland 2015, 88). Toinen emansipatiiviseen lähestymistapaan viittaava tapa oli ryhmätyökäytännön yhteydessä esiin noussut ajatus asiakkaan olosuhteisiin vaikuttamisesta (Finn & Jacobson 2003, 62) Finn & Jacobson 2003, 62) liittivät tähän näkemyksen voimaannuttamisesta ja tämän pohjalta ajattelisinkin, että ryhmätyö käytännössä on piirteitä sekä emansipatiivisesta lähestymistavasta, että humanistisesta lähestymistavasta. Nämä edellä mainitut tavoitteet voidaan liittää Paynen (2020, 24) näkemyksen mukaan myös sosiaalityön tavoitteisiin ja tavoitteisiin liitettävään yhteiskunnalliseen muutokseen.

Dialogisen käytännön yhteydessä aineiston pohjalta nousi esiin myös muita Paynen (2020, 22) sosiaalityön tavoitteisiin liittämiä tekijöitä kuten voimaantuminen, jota käytiin läpi jo aiemmin sekä vapautuminen. Vapautuminen nousi aineiston pohjalta esiin sitä kautta, että dialoginen käytäntö korostaa asiakkaan subjektiivutta, joka taas voidaan liittää asiakkaan mahdollisuuteen tehdä valintoja, jonka kautta se voidaan nähdä myös vapautumisena. Näkemystä vapautumisesta korostaa Natlandin (2015, 82) esiin tuoma ajatus asiakkaan autonomian tunnustamisesta.

Dialogisen käytännön kohdalla nousi esiin myös oikeudenmukaisuuden edistäminen. Natland (2015, 88) nosti esiin dialogikokouksen, jonka avulla valtaa pystytään jakamaan siten, että palvelujen käyttäjien vastuu lisääntyy. Tämä voidaan

liittää myös sosiaalityöhön liitettäviin arvoihin. Raunio (2013, 65) nosti esiin arvoihin liitettävänä tekijöinä sekä inhimilliset oikeudet että sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät periaatteet. Lisäksi oikeudenmukaisuuden edistäminen voidaan nähdä myös asiakkaaseen kohdistuvan voimaannuttamisen kautta. Näiden edellä läpi käytyjen näkemysten pohjalta voidaankin todeta se, että dialogisen käytännön voidaan ajatella edistävän myös sosiaalityöhön liitettävien tavoitteiden saavuttamista.

Tarkasteltaessa dialogista käytäntöä voidaan todeta, että siinä nousee esiin voimaannuttamisen lisäksi myös valtaistuminen. Voimaannuttaminen voidaan liittää yksilötasoon, kun taas valtaistuminen voidaan liittää esimerkiksi ryhmätyökäytäntöön. Raunio nosti kirjassaan (2009, 63-64) esiin nämä molemmat käsitteet puhuessaan sosiaalityöhön liitettävien tavoitteiden saavuttamisesta.

Pohdittaessa sosiaalityöhön liittyviä muuttuvia tavoitteita, voidaan pohtia sitä, millainen käytännön teoria huomioi parhaiten sekä asiakasnäkökulman että nämä muuttuvat tavoitteet. Sosiaalityössä sekä tavoitteet, että kohdattavat ongelmat voidaan nähdä muuttuvina ja toisaalta myös asiakkaat ovat yksilöllisiä. Näiden tekijöiden voidaan ajatella luovan omalta osaltaan haasteita käytännön teorioita ajatellen. Dialogisen filosofian luonteen yhteydessä nousseen muuttuvan luonteen pohjalta voidaan ajatella, että dialoginen käytäntö pystyy mukautumaan sekä erilaisiin tilanteisiin, että huomioimaan myös asiakkaiden yksilöllisyyden.

Tarkasteltaessa dialogisen filosofian luonnetta ja Paynen käytäntöteoreettista näkökulmaa, voidaan niissä havaita yhteneväisyyksiä. Molemmissa nousi esille esimerkiksi ihmisyyden sekä kaikkien osapuolten näkemysten huomioiminen.

Aineistoa kerätessäni dialoginen käytäntö näyttäytyi sosiaalityön yhteydessä myös oppimisen kontekstissa, jonka lisäksi se yhdistettiin myös feminismiin. Lisäksi dialoginen käytäntö yhdistettiin myös eri kulttuurien väliseen vuoropuheluun, jonka yhtenä tarkoituksena voitiin nähdä se, että sen avulla lisätään

suvaitsevaisuutta. Hankamäki (2015, 17) nostaa dialogisen filosofian yhteydessä esiin sen, että tulisi pohtia sellaista ihmiskuvaa tai filosofiaa, jolle esimerkiksi juuri erilaisuuden hyväksyminen tai eri ihmisryhmien välinen yhteisymmärrys voisivat perustua.

Jatkotutkimusta ajatellen voisi olla mielenkiintoista tutkia sitä, millä tavalla dialoginen käytäntö näyttäytyy esimerkiksi sosiaalityön opetuksen kontekstissa. Lukemieni tiivistelmien pohjalta voisi tehdä sen johtopäätöksen, että kansainvälisellä tasolla dialoginen käytäntö liitetään oppimisen kontekstissa opettajan ja oppilaiden väliseen tasavertaisuuteen ja siihen, että opetus ei ole sidoksissa oppimisympäristöön. Lisäksi siinä nousi esille myös eri kulttuurien kohtaamiset. Olisi mielenkiintoista selvittää miten dialoginen käytäntö näyttäytyy suomalaisessa opetuksessa.

Sivunvaihto

7 LÄHTEET

Eskola, J., Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino Tampere

Finn, J. L. & Jacobson, M. (2003). Just Practice: Steps toward a new social work paradigm. *Journal of Social Work Education*. 39(1), pp.57-78 (PDF) [Just practice: Steps toward a new social work paradigm - ProQuest](#) Haettu 10.5.2022

Garavan, M. (2013). Dialogical Practice in Social Work - Towards a renewed humanistic method. Journal of Social Intervention: Theory and Practice, 22(1), pp.4-20 (PDF) [Dialogical Practice in Social Work - Towards a renewed humanistic method \(journalsi.org\)](#) Haettu 13.4.2022

Haarakangas, K. (2008). Parantava puhe. Dialogisuus ihmissuhteissa, mielenterveystyössä ja psykiatrisessa hoidossa. Hakapaino, Helsinki

Hankamäki, J. (2015). Dialoginen filosofia. Teoria, metodi ja politiikka. Kolmas editio. Helsingin yliopiston Yliopistopaino

IFSW (2014). International Federation of Social Workers. Global Definition Of Social Work. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> haettu 11.6.2022

Juhila, K. (2009). Objektivointi ja subjektivointi sosiaalityön käytännöissä - Michel Foucault'n perintöä tulkitsemassa. Teoksessa Mäntysaari, M. & Pohjola, A. & Pösö, T. (Toim.). Sosiaalityö ja teoria (s.47) WS Bookwell Oy Juva

Laitinen, M. & Kempainen, T. (2010). Asiakkaan arvokas kohtaaminen. Teoksessa Laitinen, M. & Pohjola A. Asiakkuus sosiaalityössä (s.151-152) Gaudeamus Helsinki University Press

Mönkkönen, K. (2002). Dialogisuus kommunikaationa ja suhteenä. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopion yliopisto. Akateeminen väitöskirja

Sivunvaihto

Mönkkönen, K. (2007). Vuorovaikutus- Dialoginen asiakastyö. 1.painos. Edita Prima Oy Helsinki

Mäntysaari, M., Pohjola, A. & Pösö, T. (2009). Sosiaalityö ja teoria. WS Bookwell Oy Juva

Palsanen, K., Kääriäinen, A. (2015) Asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoiminnallisen työskentelyn merkitykset ja seuraukset. Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 23(2): 190-200 Haettu 7.6.2022 <https://journal.fi/janus/article/view/51252>

Payne, M. (2020). Modern Social Work Theory. Bloomsbury Publishing. ProQuest Ebook Central <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=6383403> Haettu 2.6.2022

Payne, M. (2021). How to Use Social Work Theory in Practice. An Essential Guide, Policy press. ProQuest Ebook Central

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=6007142> Haettu 2.6.2022

Pohjola, A. (2016.) Sosiaalityön vastuu heikompaan asemaan joutuneista. Teoksessa M. Törrönen, K. Hänninen, P. Jouttimäki, T. Lehto-Lunden, P. Salovaara & M. Veistilä (toim.). Vastavuoroinen sosiaalityö (s.147-150) Gaudeamus Helsinki University Press

Pohjola, P. Pitkänen, N. & Koivisto J. (2015). "Sosiaalityön tietokäytännöt vuorovaikutteisina vaihtoalueina". Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 23(2): 175-189
<https://journal.fi/janus/article/view/51251/15703> Haettu 23.3.2022

Raunio, K. (2009). Olennainen sosiaalityössä. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press

Salminen, A. (2011). Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopiston julkaisuja

Satka, M. (2013). "Sosiaalityö yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen rakentajana". Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 21(2): 163-164
<https://journal.fi/janus/article/view/50695/15401> Haettu 25.4.2002

Seikkula, J. & Arnkil, T. (2011). Dialoginen verkostotyö. 3. painos. Tammerprint Oy Tampere

Sidse, N. (2015). Dialogical Communication and Empowering Social Work Practice, Journal of Evidence-Informed Social Work, 12:1, 80-91 ([PDF](#)) [Dialogical communication and empowering social work practice \(researchgate.net\)](#) Haettu 10.5.2022

Talentia. (2017). Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. <http://talentia.e-julkasu.com/2017/eettiset-ohjeet> Haettu 16.5.2022